

ge breve. Datteren fra første ægteskab tilgav ikke sin mor, de sås så godt som ikke, og for den yngste datter var hun nok alt for trist.

Trods denne jammer er brevene bevis på et varmt og begavet menneske, der aldrig kom til den fulde udfoldelse. Man føler med de to veninder, hvoraf den ene rider stormene af, den anden knuses.

Det er typisk for tiden, at både Agnes og Marie ønskede sig en søn, fordi en dreng har det så meget nemmere, er mere velkommen i denne verden. Vi er da kommet videre ...

Ny Paludan-Müller

Tage Kaarsted: *For Videnskab Og Kunst 1841-1991*. (Odense Universitetsforlag, 1991). 395 s.

Bogen er vægtig i det ydre format, man

aner guf om videnskab og kunst, men skuffes. Indledningsvis får man en udmærket artikel om Chr. VIII., der indstiftede Ingenio et arti, men kommer man til sagen, d.v.s. de mange små artikler om medaljens bærere, så er det mere eller mindre tilfældigt, hvad Tage Kaarsted har fået med, man må på andre veje, hvis der skal forskes i de nævnte personer.

Enkelte har givet deres bidrag selv (fra selvbiografier indleveret til Ordensskapitlet), det gælder f.eks. Sam Bese-kow, der forståeligt er bedrøvet over, at han ufrivilligt kom til at forlade Det kongelige Teater. En kedelig og højst uværdig sag – for Det kongelige Teater.

Fejl kan nok ikke undgås, jeg faldt over, at en uheldig hånd har byttet om på Jonna Neiiendam og Tenna Kraft.

Ny Paludan-Müller

HÅNDBØGER OG HJÆLPEVIDENSKABER

Aksel Nellemann, Knud Moscholm: *Latinskolelærere i Kolding indtil 1856*. Kolding, 1990). 96 s.

Dette er faktisk en lille oplagt sag, når man interesserer sig for skolehistorie og/eller personalhistorie i almindelighed. Bogen er bygget op som en registrant af levnedsløb blandt 'Hørere' ved Kolding Latinskole næsten helt tilbage til skolen første gang omtales i 1542. Som det hedder til slut i den kortfattede indledning: »målet har været at bringe en fortegnelse over lærerne ved den gamle Kolding Skole vedføjede de vigtigste personalhistoriske data«. Og det gør bogen så ved at bringe oplysninger om 134 mænd, der har været tilknyttet skolen i kortere eller længere tid.

Bogen bygger på de oplysninger, som det har været muligt at bringe tilveje om dette emne fra primære, samtidige kilder. Der er således ikke tale om en komplet registrant over samtlige hørere. Ligeledes er systematikken ikke udtømmende, hvad angår data for alle de registrerede personer. Det betyder, at registranten ikke er velegnet til kvantificerbare analyser af lærerkorpsets sociale forhold, selvom den indeholder et væld af oplysninger herom. Registranten giver ikke nogen fornemmelse for repræsentativiteten i det bragte materiale, hverken lokalt eller på landsplan.

Til gengæld giver registranten mulighed for at fordybe sig i en skolehistorie og i det sociale liv set gennem oplysningerne om en række af lærernes levned. Større kvalitative analyser på grundlag

af materialet er nok ikke muligt, dertil er de anførte data for sparsomme. Alligevel får man en god fornemmelse for Kolding Latinskole som historisk fænomen ved at følge lærernes liv gennem registranten.

Bogen er udtryk for et lille stykke historisk grundforskning, der afgiver en række data til læseren fordi de har været tilgængelige og er samlet her, men ikke fordi de nødvendigvis skal bruges i

en analytisk sammenhæng. For der mangler enhver sammenhæng i bogen. Som en bog betragtet giver det registranten de umiddelbare begrænsninger i læseoplevelsen, som den i sagens natur må give. Hvad de mange spredte oplysninger skal kunne bruges til i en historisk analyse, giver registranten ikke noget bud på, det må være op til læserens fantasi.

Michael F. Wagner

HISTORIEVIDENSKAB

Christer Öhman: *Den historiska Romanen och Sanningen*. Historiesyn, värdestruktur och empiri i Georg Starbäcks historiska författarskap. (Studia Historica Upsaliensia 165, Uppsala, 1991). 203 s.

Georg Starbäck (1828-1885), skolemand og forfatter af historiske lærebøger, skrev omkring 1870 en række historiske romaner om Sverige, hvoraf de vigtigste handlede om den politiske historie i midten af 1400-tallet. De blev umådeligt populære og kom i mange oplag, de sidste så sent som i 1966. Hans forfatterskab har utvivlsomt haft stor betydning for historiebevidsthedens udformning i Sverige, og alene derfor kan der være gode grunde til at underkaste det en analyse.

Det er, hvad Christer Öhman har gjort i denne svenske disputats, der sætter sig for at undersøge »spørgsmålet om de betingelser, som gælder for den historiske roman og andre genrer, hvor den historiske viden organiseres og formidles« (69). Starbäck havde en videnskabelig skoling, og hans forfatterskab var udtryk for et ønske om at uddanne folket, som hang nøje sammen med hans nationalliberale politi-

ske engagement. Öhman analyserer det bagvedliggende historiesyn og sætter det i sammenhæng med tidens romantiske historiefilosofi og det ideologiske og intellektuelle klima, og han mener samtidig at kunne påvise, at Starbäck i sin udformning af stoffet var præget af retorikkens principper.

Starbäck placeres i den Geijer'ske tradition, hvor fremvæksten af en svensk nationalbevidsthed og kampen for et frit og selvstændigt Sverige er det centrale i 1400-tallets svenske historie; det er almuen, det svenske folk, som er den sociale kraft, der er bærende i denne kamp, i skarp modætning til det upatriotiske og egennyttige aristokrati (en model, vi jo også kender fra Danmark på samme tid). At det forholder sig sådan, er, som Öhman selv skriver, ikke overraskende (120).

Men så spørgsmålet om »sandheden«, som jo indgår i undersøgelsens titel. For Öhman er den historiske romans forhold til »sandheden« et spørgsmål om dens forhold til »den iagttagelige og dokumenterbare virkelighed«. Han bruger derfor meget kraft på at undersøge Starbäcks materialegrundlag, hvad »véd« han, og Öhman har i grunden en tendens til at analysere ro-